

MASARYKOVA UNIVERZITA
PRÁVNICKÁ FAKULTA
ÚSTAV DOVEDNOSTNÍ VÝUKY A INOVACE STUDIA

PROJEKT „TEORIE – DOVEDNOSTI – PRAXE: INOVACE STUDIA PRÁVA“
reg. č. CZ.1.07/2.2.00/15.0198, Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

Výuka dne 11. října 2012 (náhrada za výuku dne 04.10.2012)

Úvodní hodina:

- Seznámení s formou výuky a jejím cílem.
- Podmínky získání zkoušky.
- Úvod, struktura a obsah jednotlivých seminářů.
- Seznámení se strukturou zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád (dále jen „daňový řád“)
- Vymezení předmětu a účelu úpravy,
- Vysvětlení základních pojmů na příkladech.
- Základní zásady správy daní.
- Zadání zpracování domácího úkolu.

Úvod, struktura daňového řádu

Úvod

- S účinností k 1.1.2011 **nahrazuje současný zákon** č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků.
  - Reakce na stav, kdy se aplikační praxe rozchází s textem zákona, jehož porozumění není možné bez využití rozsáhlé judikatury a metodických pokynů.
  - Postupy správců daně jsou dotvářeny judikaturou → některé změny jsou natolik zásadního charakteru, že uvrhnou daňové subjekty i správce daně do nejistoty, jak postupovat dále.
- Zpracovává **zkušenosti** daňové správy a odráží příslušnou **judikaturu**.
  - Část judikatury se tak stane překonanou a část bude poplatná rovněž (staro)novému

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Struktura daňového řádu

Část první

Úvodní ustanovení – Hlava I. – Předmět a účel úpravy

Hlava II. – Základní zásady správy daní

Část druhá

Obecná část o správě daní - Hlava I. – Správce daně a osoby zúčastněné na správě daní:

Díl 1 – Správce daně

Díl 2 – Osoby zúčastněné na správě daní a zastoupení

Hlava II. - Lhůty

Hlava III. - Doručování

Díl 1 - Obecná ustanovení o doručování

Díl 2 - Elektronické doručování

Díl 3- Doručování prostřednictvím zásilky

Díl 4 - Zvláštní způsoby doručení

Díl 5 - Prokázání doručení

Hlava IV. - Ochrana a poskytování informací

Hlava V. - Dokumentace

Hlava VI. – Řízení a další postupy

Díl 1- Obecná ustanovení o řízení a dalších postupech

Díl 2 - Postupy při správě daní

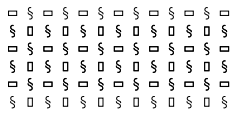
Díl 3 – Průběh řízení

Hlava VII. – Opravné a dozorčí prostředky

Díl 1- Obecná ustanovení o opravných a dozorčích prostředcích

Díl 2 - Odvolací řízení

Díl 3 - Obnova řízení

Díl 4 - Přezkumné řízení

Díl 5 – Vztah ke správnímu soudnictví

Část třetí – Zvláštní část o správě daní

Hlava I. – Registrační řízení

Hlava II. – Řízení o závazném posouzení

Hlava III. – Daňové řízení

Hlava IV. – Nalézací řízení

Díl 1 – Vyměřovací řízení

Díl 2 – Doměřovací řízení

Díl 3 – Společná ustanovení pro nalézací řízení

Hlava V.- Placení daní

Díl 1 – Obecná ustanovení o placení daní

Díl 2 – Dělená správa

Díl 3 – Vybírání daní

Díl 4 – Zajištění daní

Díl 5 – Vymáhání daní:

Oddíl 1 – Daňová exekuce

Oddíl 2 – Daňová exekuce postižením majetkových práv

Oddíl 3 – Daňová exekuce prodejem movitých věcí a nemovitostí

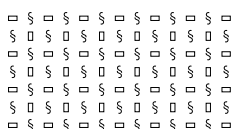
Hlava VI. – Správa daně vybírané srážkou

Hlava VII. – Právní nástupnictví a vztah k insolvenčnímu řízení

Část čtvrtá – Následky porušení povinností při správě daní

Část pátá – Ustanovení společná, zmocňovací, přechodná a závěrečná

Část šestá - Účinnost

Předmět a účel úpravy

- Daňový řád upravuje:
  - postup správců daní
  - práva a povinnosti daňových subjektů a třetích osob
  - vznikající při **správě daní**
- Správa daní je postup, jehož cílem je:

Cíl správy daní: správné zjištění a stanovení daní

a zabezpečení jejich úhrady.

- Odehrává se v rámci řízení i mimo něj.
  - jde o širší kategorii nežli pojem daňové řízení (srov. § 134)
  - tomu odpovídá i změna terminologie (zásady, osoby zúčastněné atd.)

Vysvětlení základních pojmů na příkladech

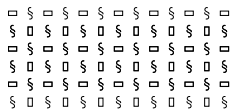
Předmět správy daní

daň - příjem státního rozpočtu

- snížení příjmu státního rozpočtu (vratka)

Veřejný rozpočet pro účely daňového řádu:

- **Státní rozpočet:** vymezení jako finančního plánu nebo programu státu na určité období, v České republice na fiskální, tj. kalendářní rok, který je každoročně sestavován a schvalován ve formě zákona a podle kterého se vytváří a rozděluje všeobecný, resp. ústřední peněžní fond státu, určený na úhradu jeho potřeb. Státní rozpočet je schvalován Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky ve formě zákona.
- **Státní finanční aktiva:** jsou peněžní prostředky převedené z výsledků rozpočtového hospodaření minulých let na základě rozhodnutí Poslanecké sněmovny a další peněžní prostředky, o kterých tak rozhodla vláda nebo Poslanecká sněmovna, nebo peněžní prostředky stanovené zákonem č. 77/1997 Sb., o státním podniku, majetkové účasti státu v obchodních společnostech a cenné papíry, jejichž majitelem je stát a se kterými není oprávněn hospodařit některý správce kapitoly,

pohledávky státu z poskytnutých úvěrů, návratných finančních výpomocí poskytnutých z kapitoly Všeobecná pokladní správa nebo ze státních finančních aktiv, jakož i pohledávky z realizovaných státních záruk a pohledávky státu, které mu postoupily jiné subjekty, případně jiné pohledávky. (§ 36 rozpočtových pravidel).

Rezervní fond organizační složky státu: státu je tvořen prostředky poskytnutými ze zahraničí a peněžními dary, odvody neoprávněně použitých nebo zadržovaných peněžních prostředků a penále za prodlení s nimi, příjmy z prodeje majetku, který organizační složka státu nabyla darem nebo děděním, u Ministerstva obrany příjmy z prodeje majetku státu, se kterým je příslušné hospodařit toto ministerstvo, prostředky převedené ze státního rozpočtu. (podrobněji rozpočtová pravidla).

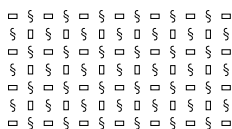
Rozpočet územního samosprávného celku: tvoří rozpočty obcí, krajů a dobrovolných svazků obcí, dále rozpočty statutárních měst, rozpočet Hlavního města Prahy a městských částí a městských obvodů. Tyto rozpočty jsou označovány jako rozpočty územních samosprávných celků nebo jako rozpočty místní, popř. municipální. Právní rámec tvoří zák. č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních samosprávných celků, který řeší problematiku rozpočtového hospodaření s finančními prostředky územně samosprávných celků.

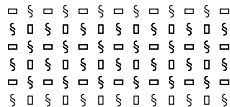
Rozpočet státního fondu: Státní fondy jsou decentralizované administrativní jednotky podřízené vládě či parlamentu nebo jednotky přímo kontrolované vládou či nepřímo kontrolované prostřednictvím zástupců vlády v orgánech fondu. Státní fondy se zřizují zákonem jako právnické osoby. Právní základ pro vznik státních fondů je dán v rozpočtových pravidlech. Zdroje státních fondů tvoří zejména dotace ze státního rozpočtu, výnos specifických rozpočtových zdrojů a majetkových práv. Pouze část finančních zdrojů těchto fondů můžeme považovat za peněžité plnění, která by bylo lze podřadit pod zákonné vymezení pro účely daňového řádu v § 2 odst. 2 daňového řádu.

Státní fondy mají některé specifické funkce, pro něž se v nich soustřeďují některé zvláštní státní příjmy. Jedná se např. o Státní fond kultury (zřízen zák. č. 239/1992 Sb.), Státní fond životního prostředí (zřízen zák. č. 388/1991 Sb.), Státní fond dopravní infrastruktury (zřízen zák. č. 104/2000 Sb.), Státní fond bydlení (zřízen zák. č. 211/2000 Sb.) apod.

Národní fond je specifickým typem fondu. Národní fond můžeme charakterizovat jako souhrn peněžních prostředků, které svěřují Evropská společenství České republice k realizaci programů nebo projektů spolufinancovaných z rozpočtu Evropské unie. Peněžní prostředky soustředěné v Národním fondu se používají v souladu s principy rozpočtového výhledu a závazky vyplývajícími pro Českou republiku z práva Evropských společenství nebo z mezinárodní smlouvy.¹

Rozpočet Evropské unie vychází z Lisabonské smlouvy, která pozměňuje Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství a v zákoně o rozpočtových pravidlech České republiky jsou řešeny návaznosti na rozpočet Evropské unie jak v oblasti příjmů, tak v oblasti výdajů.

Rozpočet, o němž to stanoví zákon – Srov. např. zákon č. 281/2009 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím daňového řádu, část dvacátá druhá, změna zákona o České národní bance, čl. XXIV. , § 49a odst. 2.

Pojem „daň“ pro účely daňového řádu

- Pod pojem **daň** možno zahrnout:
  - peněžité plnění označené jako daň, clo, poplatek
  - peněžité plnění, pokud zákon stanoví, že se při jeho správě postupuje podle tohoto zákona (odvody, příspěvky, úhrady, penále)
  - peněžité plnění v rámci dělené správy (pouze v platební rovině)
  - daňový odpočet, daňovou ztrátu, jiný způsob zdanění (není-li stanoveno jinak)
  - příslušenství daně (není-li stanoveno jinak)
- Musí být současně příjmem či vratkou **veřejného rozpočtu**, který je pro potřeby zákona vymezen rozsáhleji než v zákoně o správě daní a poplatků.

Clo: Clo je možné definovat jako zákonem stanovenou dávkou za přechod zboží přes celní hranici s celně schváleným určením, celním režimem, se kterým je platba cla spojena. I clo je možné klasifikovat podle různých kritérií. (podle hospodářských cílů, kterých má být dosaženo, podle směru přechodu zboží, podle způsobu stanovení cla a jeho výše).

Poplatek: Poplatky v České republice nejsou upraveny v jednom právním předpise. Jejich různorodý charakter tuto skutečnost neumožňuje. Právní úprava poplatků je obsažena v několika zákonech. Mezi poplatky patří: **státní poplatky**, ty dělíme na soudní poplatky, správní poplatky a ostatní poplatky. Dále sem patří **místní poplatky**.

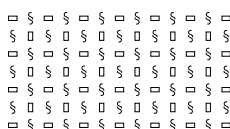
Místní poplatky jsou regulovány zákonem č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích.

O vybírání místních poplatků si rozhodují obce v rámci samostatné působnosti, avšak na základě zákonného zmocnění. Poplatek je stanoven obecní vyhláškou, která nesmí překračovat toto zákonné zmocnění.

Peněžité plnění, pokud zákon stanoví, že se při jeho správě postupuje podle tohoto zákona: např. odvody za porušení rozpočtové kázně, včetně penále za porušení rozpočtové kázně.

Peněžité plnění v rámci dělené správy: V daňovém řádu je upraveno v § 161 a 162.

V daňovém řádu je rozlišena tzv. **dělená správa procesní a dělená správa věcná** (kompetenční). Při dělené správě procesní jde o situaci, kdy při ukládání povinností k peněžitému plnění se postupuje podle „nedaňového“ zákona a při správě jeho placení se postupuje podle daňového řádu, nicméně obojí je v kompetenci jednoho a téhož správního orgánu. Mandát k tomuto přechodu je nutno dovozovat z jiného právního předpisu, nikoli z daňového řádu. Při dělené správě věcné jde o situaci, kdy uložení povinnosti k peněžitému plnění přísluší jinému orgánu, než správa placení (či pouze vymáhání) tohoto peněžitého plnění.

□ § □ § □ § □ § □ § □ § □
 § □ § □ § □ § □ § □ § □ §
 □ § □ § □ § □ § □ § □ § □
 § □ § □ § □ § □ § □ § □ §
 □ § □ § □ § □ § □ § □ § □
 § □ § □ § □ § □ § □ § □ §
 □ § □ § □ § □ § □ § □ § □

Daňový odpočet: viz zák. o DPH²,

Daňová ztráta: viz zák. o daních z příjmů³

Jiný způsob zdanění: Na rozdíl od zák. o správě daní a poplatků není pod vymezení pojmu „daň“ podřazena záloha na daň.⁴ Bude tedy nutné nutno dovést z kontextu a charakteru zálohy a subsumovat pod obecný pojem v § 2 odst. 4 „jiný způsob zdanění“. Zůstává však otázkou, zda je toto vymezení přesné, vhodnější by bylo ponechání zálohy na daň v rámci vymezení pojmu „daň“.

Pod pojem daň již není explicitně zařazována **záloha na daň** → nutno dovést z kontextu a charakteru zálohy (možno též subsumovat pod obecný pojem „jiný způsob zdanění“) Zákonem č. 346/2010 Sb., kterým se novelizuje zák. o daních z příjmů, účinným od 1. 1. 2011 se do § 38a odst. 1 doplňuje věta: „Záloha na daň se spravuje jako daň podle daňového řádu. Z důvodové zprávy k této novele zák. o daních z příjmů, vyplývá, že:

- Příslušenství daně: Úroky :
    - úrok z prodlení (§ 252 an.)
    - úrok z posečkané částky (§ 157 odst. 2)
  - Penále (§ 251)
  - Pokuty :
    - pořádková pokuta (§ 247 an.)
    - pokuta za opožděné tvrzení daně (§ 250)
  - Náklady řízení (§ 107 a § 182 an.)
- Pouze pokud vznikají podle daňového zákona.
    - tj. nikoli např. pokuta uložená za přešůpek, a to ani podle ust. § 246 upravujícího přešůpek za porušení povinnosti mlčenlivosti
  - Úroky, penále a pokuta za opožděné tvrzení daně sledují osud daně.

Daňová povinnost (§3)

- Rozdíl mezi pojmem *daň* a *daňová povinnost*
  - daň = částka číselně odrážející daňovou povinností
  - daňová povinnost = specifický druh právní povinnosti
- Snaha o jednotné používání terminologie (v ostatních daňových zákonech ne vždy používáno jednotně)
- Daňová povinnost má více aspektů:
  - *nalézací* (povinnost daň vyčíslit, povinnost tvrzení, důkazní povinnost)
  - *platební* (povinnost daň zaplatit)

² Srov. § 4 a § 93 zák. o DPH,

³ Srov. § 5 a 38n zák. o daních z příjmů

⁴ Srov. § 174 daňového řádu a § 38a zák. o daních z příjmů

□ § □ § □ § □ § □ § □ § □
 § □ § □ § □ § □ § □ § □ §
 □ § □ § □ § □ § □ § □ § □
 § □ § □ § □ § □ § □ § □ §
 □ § □ § □ § □ § □ § □ § □
 § □ § □ § □ § □ § □ § □ §
 □ § □ § □ § □ § □ § □ § □

- Daňová povinnost vzniká okamžikem, kdy nastaly:
  1. skutečnosti, které jsou podle zákona předmětem daně, nebo
  2. skutečnosti tuto povinnost zakládající.

Vztah k jiným daňovým zákonům (§4)

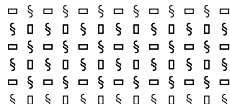
- ostatní daňové zákony obsahují speciální pravidla, která mají před obecnou úpravou přednost
    - Tento zákon nebo jeho jednotlivá ustanovení se použijí, neupravuje-li jiný zákon správu daní jinak (§ 4).
  - některá pravidla dle DŘ jsou naopak speciální vůči pravidlům v jiných daňových zákonech (např. vztah k insolvenční, právní nástupnictví)
  - v případě daňové exekuce je obecným předpisem OSŘ (§ 177)
  - podpůrně lze použít i soukromoprávní úpravu (plné moci, zákonný zástupce, ručení, zástavní právo, neplatnost právních úkonů, prokura apod.)
- DŘ je předpisem **procesním** (neplatí absolutně)
    - obsahuje především procesní pravidla, ale je zde možné nalézt i hmotněprávní ustanovení či ustanovení, která vymezují určité pojmy
- **Daňový zákon** = každý zákon nebo jeho jednotlivé ustanovení, které upravuje daňovou problematiku („daňový“ je nutno chápat v širším slova smyslu)
- Vztah k správnímu řádu:
    - Při správě daní se správní řád nepoužije (§ 262).
    - neplatí absolutně (např. úřední deska je vymezena ve správním řádu a daňový řád toto vymezení respektuje)
    - v případě výkladové nouze lze užít metody – *analogiam iuris*
    - z hlediska právní teorie souvisí s problematikou vztahu **daňového práva a správního práva** (viz základní zásady činnosti správních orgánů)

Základní zásady správy daní (§5 – § 9)

§ 5

- **Zásada zákonnosti**
  - Nejdůležitější a primární zásada.
  - Vyplývá přímo z ústavního pořádku (čl. 2 odst. 2 LZPS).
  - Netýká se pouze zákonů, ale i jiných právních předpisů (tj. včetně mezinárodních smluv).
- **Zásada legitimacy**
  - Souvisí se zákazem libovůle.
  - Tam, kde jsou zákonem stanovena pevná kritéria, neuplatní se správní uvážení.

- Zásada **přiměřenosti** (proporcionality) a zásada **šetření práv zúčastněných osob**
  - Zahrnuje zásadu hospodárnosti ve vztahu k osobám zúčastněným na správě daní.
  - Nutno zohlednit zejména tam, kde je správní uvážení.

§ 6

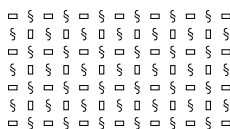
- **Zásada procesní rovnosti**
  - Nejde o rovnost v hmotněprávním smyslu ani rovnost se správcem daně.
  - Souvisí s požadavkem nestrannosti, otázkou jednacího jazyka (§ 76) atd.
- **Zásada součinnosti (spolupráce)**
  - Je právem i povinností osob zúčastněných na správě daní (vzájemnost).
  - ZSDP textoval „úzká součinnost“, DŘ neliší mezi „úzkou“ a „širokou“ součinností.
- **Zásada poučovací**
  - Nelze chápat jako právo na autoritativní výklad zákona.
  - Konkretizována zejména v rámci náležitostí rozhodnutí v § 102.
- **Zásada vstřícnosti a slušnosti**
  - Odpovídá tzv. klientskému přístupu.
  - Týká se roviny ústní i písemné.
  - Povinnost vyvarovat se nezdvořilostí zavazuje obě strany (viz pořádková pokuta).

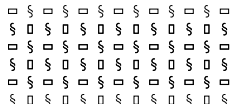
§ 7

- **Zásada rychlosti (bezprůtažnosti)**
  - Nutno aplikovat i v rámci dané lhůty (tj. nečekat až na konec lhůty).
  - V širším slova smyslu se tato zásada týká i osob zúčastněných na řízení, které zákon či správce daně na základě zákona usměrňuje pomocí lhůt ke splnění určitých povinností.
- **Zásada hospodárnosti a procesní ekonomie**
  - Postupovat tak, aby nikomu nevznikaly zbytečné náklady (tzn. osobám zúčastněným i SD).
  - Možnost spojovat určité postupy či řízení.
  - Nesmí vést ke zkrácení práv osob zúčastněných na správě daní.

§ 8

- **Zásada volného hodnocení důkazů**

- Volnost úvahy se týká věrohodnosti (pravdivosti) důkazu a nutné kvantity, nikoli závažnosti či zákonnosti důkazů.

- **Zásada legitimního očekávání**

- Souvisí s rovným přístupem k osobám zúčastněným na správě daní.
- Chrání *právní jistotu*.
- Vychází z ní tzv. *princip vázanosti vlastní správní praxí*.

- **Zásada materiální pravdy (neformálnosti)**

- Přednost obsahu před formou.
- V případě podání konkretizována v § 70 odst. 2.
- Prokazuje SD (§ 92 odst. 5).
- Platí přiměřeně i pro úkony SD.
- Souvisí se zákazem *obcházení zákona* a zákazem *zneužití práva*.

§ 9

- **Zásada neveřejnosti a mlčenlivosti**

- Specifická zásada pro správu daní.
- Je nezbytným předpokladem pro motivaci k dobrovolnému plnění daňových povinností → průlomby by měly být výjimečné a ospravedlnitelné vyšším veřejným zájmem.
- Zavazuje nejen správce daně, resp. úřední osoby.

- **Zásada oficiality a zásada vyhledávací**

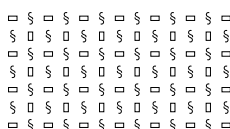
- Konkretizována ve vyhledávací činnosti a možnostech zahájit určité postupy či řízení z moci úřední.

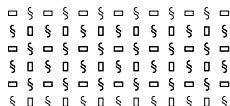
- **Zásada shromažďování údajů**

- Limitována cílem správy daní. (rejstříky apod. obecné teze vyj. v zákl. zásadách)

Zadání zpracování domácího úkolu

V návaznosti na obsah výuky dne 18.11.2012 nastudujte a zpracujte odpovědi k následujícím příkladům:

Příklad č. 1

V roce 2010 udělil daňový subjekt plnou moc zmocněnci ve znění:

- a) „Udělují plnou moc k veškerému jednání a zastupování před správcem daně.“
- b) „Udělují plnou moc k veškerému daňovému řízení.“

Jsou tyto plné moci i nadále v souladu s daňovým řádem, za jakých zákonných podmínek a v jakém rozsahu? Musí správce daně vyhotovit konkrétní úkon? Pokud ano, připravte ho.

Příklad č. 2

a) Dne 21. 03 2011 (druhá varianta – žádost podána 06.04.2011) požádal daňový subjekt o prodloužení lhůty k podání daňového přiznání na dani z příjmů fyzických osob za zdaňovací období roku 2010 a to 31.05.2011. (druhá varianta do 31.07.2011)

- Může správce daně vyhovět těmto žádostem?
- Jakou formou musí rozhodnout?
- Připravte taková rozhodnutí správce daně.

b) Daňovému subjektu byla dne 29.09.2011 doručena výzva k dokazování v rámci probíhajícího dokazování v průběhu daňové kontroly, kterou byl daňový subjekt vyzván k prokázání skutečností potřebných pro správné stanovení daně ve lhůtě 20-ti dnů od doručení této výzvy. Daňový subjekt podal dne 06.10.2011 první žádost o prodloužení této lhůty o 15 dnů.

- Může správce daně vyhovět této žádosti?
- Musí správce daně vyhovět v nějakém rozsahu?
- Jakou formou musí rozhodnout?
- Připravte taková rozhodnutí správce daně.

